АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ІМПЕРАТИВИ В АНТИКОРУПЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НАБУ

СУХОВЕЦЬКИЙ Сергій - співробітник НАБУ

УДК 349:343.2
DOI: https://doi.org/10.71404/NP.2021.2.38

Рассмотрено содержание, взаимосвязь и взаимозависимость категории «коррупция» с другими правонарушениями, представляющими угрозу национальной безопасности страны. Охарактеризованы признаки коррупции и коррупционных действий. Приведены и проанализированы позиции отечественных учёных и практиков относительно теоретического обоснования коррупционных действий. Акцентировано внимание на причинах, обуславливающих коррупцию, на факторах, способствующих коррупционным действиям как основании для выработки эффективных антикоррупционных мер в процессе деятельности Национального антикоррупционного бюро Украины. Классифицированы последствия коррупции по типам и сферам проявления. Сформулированы выводы относительно основных административно-правовых императивов в достижении эффективной деятельности Национального антикоррупционного бюро Украины как активного звена в организации обеспечения необходимой национальной безопасности.

Ключевые слова: Национальная безопасность, коррупция, причины и факторы содействия и последствия коррупции, теневая экономика, антикоррупционные действия, принципы и составляющие деятельности НАБУ.

Постановка проблеми

Однією із загроз національним інтересам та національній безпеці країни вважається корупція і корупційні дії відповідних суб'єктів, що можуть працювати як у владних виконавчих структурах і правоохоронних органах, так і в галузевих міністерствах, відомствах, державних підприємствах, установах загальнодержавного та місцевого підпорядкування. При цьому корупція, як явище, не замикається в межах однієї країни.

В умовах глобалізації і розвитку ринкової економіки, модернізації адміністративно-правових механізмів протидії корупції проблематика не втрачає актуальності, оскільки гнучкість і навіть певна «креативність» суб'єктів корупційних дій як в межах країни, так і з виходом на міжнародний рівень, вимагають постійного розвитку і удосконалення форм та методів роботи правоохоронних органів, системи судочинства, інших державних спеціальної компетенції, насамперед Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) та Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК).

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Тематика корупції досить широко висвітлюється вітчизняними науковцями і практиками. Зокрема, питання сутності корупції, її історичного контексту, підґрунтя, моделей корупційної поведінки, чинників корупційних правопорушень, механізмів протидії корупції досліджували В.Є. Боднар, О.Ю. Бусол, А.С. Васільєв, В.І. Василинчук, А. Галай, В.О. Гарматюк, К.М. Гуртова, М.В. Гуцалюк, К. Дацко,

С. Деркач, З.Б. Живко, Д.О. Іщук, Л.І. Калєніченко, Ю.І. Кірженецький, М.М. Марков, В.Ю. Прокопенко, Р.Ф. Пустовійт, С.В. П'ясецька-Устич, І.О. Ревак, В.П. Самодай, Д.В. Слинько, О.Й. Хомин.

При розгляді змістовного наповнення терміну «корупція» доступне і зрозуміле, на перший погляд, поняття, не є таким простим, а узагальнюючий підхід до його сприйняття розмиває необхідність деталізації і конкретизації чинників впливу та вироблення адекватних антикорупційних заходів. Чіткість дефініції є першоосновою обґрунтування адміністративно-правових антикорупційних імперативів в діяльності Національного антикорупційного бюро України. При цьому не тільки науковці, але офіційні установи, в тому числі міжнародні організації не завжди чітко класифікують правопорушення корупційного характеру, в зв'язку з чим ускладнюється конкретизація основного предмету уваги НАБУ. Не виняток у цьому відношенні і ООН, яка в одній площині розглядає хабарництво і корупцію, фактично ставлячи між ними знак рівності [1].

Однак досягнення необхідної ефективності контрзаходів, як проти корупції, так і проти хабарництва вимагає чіткого визначення сутності кожного з явищ з тим, щоб адресно конкретизувати форми і методи роботи відповідних державних органів спеціальної компетенції у попередженні та мінімізації негативних наслідків зазначених правопорушень. В такому контексті не втрачають актуальності дослідження підстав для обґрунтування адміністративно-правових імперативів у діяльності НАБУ.

Виклад основного матеріалу дослідження

Енциклопедичне (скорочене) тлумачення корупції виходить з першооснови терміну в латині, що звучить як *corruptio –зведення, розбещення, підкуп, псування, збоченість*. Український словник іншомовних слів характеризує корупцію, як «підкупність і продажність серед державних, політичних і громадських діячів, а також урядовців і службовців державного апарату» [2, с.366]. У фаховому Юридичному словнику корупція трактується, як «діяння, що вчиняється з наміром надати деякі переваги, які несумісні з офіційними обов'язками посадової особи і правами інших осіб; діяння посадової особи, яка неправомірно використовує своє становище чи статус для одержання будь-якої переваги для себе або іншої особи в цілях, які протирічать обов'язкам і правам інших осіб» [3, с.297].

Аналізуючи явище корупції в динаміці, вітчизняні науковці приходять до висновку, що для корупції як явища соціально-економічного характеру властивим є стрімкий розвиток, що випереджає розвиток суспільства та дій, які спрямовуються проти неї. В зв'язку з цим український дослідник розглядуваного явища, як загрози національній безпеці, Е.В.Невмержицький звертав увагу на необхідність вивчення як його, так і причин, що визначають виникнення корупції та простору його поширення в соціально-економічному аспекті. На цій основі автор формулює своє бачення сутності корупції як явища багатосторонньої дії, зокрема: «Це соціально небезпечне явище, змістом якого є система негативних поглядів, настанов і діянь службових осіб інститутів влади та управління, державних і недержавних підприємств, організацій і установ, політичних партій та громадських організацій, спрямованих на задоволення особистих, групових або корпоративних інтересів шляхом використання свого службового становища, всупереч інтересам суспільства та держави» [4, с.44-45].

В контексті розгляду корупції як соціально-економічного явища І.О.Ревак і Ю.А.Комісарчук роблять висновок, що «корупція: 1) соціально обумовлена (тобто є продуктом соціального життя); 2) має свою соціальну вартість (тобто «ціну», яку платить суспільство за існування корупції); 3) суттєво впливає на найважливіші соціальні процеси економічні, політичні, правові та ін.; 4) має історичні витоки і глобальний характер; 5) є соціальним, економічним, політичним, правовим, психологічним і моральним явищем; 6) має властивість постійно видозмінюватися відповідно до соціальних реалій» [5, с.23].

Численні авторські трактування явища корупції так чи інакше повинні трансфор-

муватись у її законодавче визначення. Так, в Законі України «Про запобігання корупції» №1700-VI від 14 жовтня 2014 р. зазначено, що «корупція – використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей» [6]. Дане офіційне визначення явища корупції, разом з тим, піддається критиці серед науковців, зокрема: «законодавче визначення такої правової категорії, як «корупція» не дає правоохоронним органам жодних додаткових правових засобів щодо підстав юридичної відповідальності за корупційні діяння, як не дає таких засобів правоохоронним органам і визначення поняття злочинність. Тому головне – це чітке визначення підстав відповідальності за конкретні корупційні діяння» [7, с.49].

Оскільки з позиції права і нормативно-правових підходів корупцію слід розглядати як комплексне явище, що охоплює низку взаємно пов'язаних правопорушень, таких як адміністративні, цивільно-правові, дисциплінарні та кримінально-правові, то і система протидії їм Національним антикорупційним бюро України повинна вибудовуватись адекватно.

В процесі аналізу динаміки корупційних проявів в Україні слід виділяти: по-перше, підстави, причини і фактори, що обумовили корупцію; по-друге, наслідки таких проявів для національної безпеки в цілому і з конкретизацією в різних сферах суспільного життя.

Результати тривалих досліджень причинно-наслідкових явищ і процесів у галузі суспільного управління свідчать, що першопричиною, яка призвела до появи корупції в нашій державі у наступному: «злиття або поєднання бізнесу і влади, внаслідок чого формування та перерозподіл власності і капіталів протягом багатьох років незалежності здійснювалися авторитарно, в кабінетах та коридорах влади, а не за ринковими законами. Кількість українських мільярдерів збільшувалася з небаченою у світі капіталу швидкістю, завдяки ним і створена корупційна система, що поглинула владу» [8, с.34].

З'ясовуючи соціальну сутність і правову природу корупції, науковці Національної академії внутрішніх справ моделюють механізм корумпованої поведінки, який, на їх погляд, «може проявлятись у двох варіантах: *в першому випадку* має місце взаємодія двох суб'єктів, кожен з яких прагне задовольнити свої корисливі інтереси (скажімо, давання – одержання «хабара» неправомірної вигоди); *у другому* – корумпована поведінка зводиться до дій лише однієї особи, яка самостійно задовольняє корисливі інтереси, зловживаючи наданими їй посадовими повноваженнями (наприклад, розкрадання державного майна з використанням свого службового становища)» [1, с.5].

Критичний розгляд публікацій по антикорупційній проблематиці свідчить, що переважна більшість авторів визнають явище корупційних дій за участю двох суб'єктів. Однак аналізуючи викладені у спеціальній літературі та фахових публікаціях визначення корупції, її ознаки та характерні особливості в контексті нормативно-правового трактування не можемо не звернути увагу на позицію, яка відрізняється від всіх інших, при цьому чітко виокремлює із сукупності цивільно-правових та кримінально-правових правопорушень саме ті, що відносяться до корупційних. Так, А.А.Фліссак і К.А.Фліссак зазначають, що «корупційні дії відрізняються від інших економічних та соціальних правопорушень тим, що у випадку корупції повинні бути присутніми *три* суб'єкти:

по-перше, юридичні чи фізичні особи, які за відповідну незаконну винагороду розраховують незаконно отримати матеріальні чи фінансові вигоди *завдяки діям* представників владних структур і дозвільних установ *та бездіяльності* представників правоохоронних, контролюючих і фіскальних органів;

по-друге, представники владних структур і дозвільних установ, які на корисливій основі здійснюють неправомірні дії на користь конкретних юридичних чи фізичних осіб, котрі бажають незаконно отримати якісь матеріальні блага, фінансові ресурси або інші вигоди;

по-третє, представники фіскальних, контролюючих та правоохоронних органів, які також на корисливій основі готові «не побачити, не помітити, не зафіксувати» наявних правопорушень з боку представників владних структур та дозвільних установ на користь відповідних юридичних чи фізичних осіб» [10, с.8].

Таким чином, здійснення корупційних дій з правової позиції повинно передбачати присутніх трьох суб'єктів. Як різновидність наявності трьох суб'єктів – на місці представників контролюючих чи правоохоронних органів може бути вищестоящий керівник (або керівництво) представника владних структур чи дозвільних установ. В більшості випадків така позиція, на нашу думку, справедлива, оскільки вносить ясність щодо сутності корупційних дій і, тим більше, проводить розмежування між явищем корупції і іншими правопорушеннями, які не відносяться до корупційних, наприклад, елементарний хабар за можливість купити дефіцитний товар або отримати відповідну оцінку на екзамені. В даному контексті принагідно згадати Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією (ETS 173), прийняту Радою Європи у Страсбурзі 27 січня 1999 р. (в Україні ратифікована Законом №252-V (252-16) від 18.10.2006 р.) [11], в якій до переліку корупційних дій включено виключно хабарництво як державних службовців, так і управлінців приватних структур, а також службових осіб іноземних країн та міжнародних організацій. Міжнародний директивний документ, як бачимо, спрямований лише на протидію фрагменту корупційних діянь, а не на комплексне явище корупції.

Щодо обмеження корупційних дій, в яких задіяні лише два суб'єкти, то слід звернути увагу на слабке місце в такій аргументації: аналіз сучасної практики проявів корупції дає підстави стверджувати, що присутність третього суб'єкта може бути скритою. Це, в якійсь мірі нове явище в досягненні корупційних цілей. Маємо на увазі те, що в таких випадках третій суб'єкт може використовуватись або використовується без його відома, "втемну", коли є посадово підпорядкованим і залежним від керівника, ставиться в такі умови, коли розуміє про неправомірність вчинення відповідних дій, яких від нього вимагають, однак не може цьому суперечити, оскільки ризикує втратити роботу або наразитись на якісь інші серйозні неприємності. При цьому цей третій суб'єкт в таких випадках, як правило, не отримує ніякої матеріальної вигоди від виконання такої неправомірної вказівки і не вважає себе учасником корупційних дій. Даний момент слід мати на увазі при виробленні відповідних антикорупційних заходів у діяльності НАБУ та інших державних органів спеціальної компетенції.

Оскільки предметом нашої уваги на даному етапі є адміністративно-правові антикорупційні імперативи в діяльності НАБУ, то слід зазначити, що підставами для їх визначення є не тільки вияснення сутності, ознак і характерних рис корупції, але і конкретизація причин та факторів, що призводять до корупційних дій, систематизація наслідків корупції, а також структуризація механізму функціонування Національного антикорупційного бюро України.

Обґрунтовуючи формування комплексу антикорупційних імперативів у діяльності НАБУ неможливо не погодитись з тезою, що першим кроком до ефективного подолання явища корупції є *вияснення її причин і факторів сприяння* з тим, щоб виробити заходи і спрямувати дії на ліквідацію, або по крайній мірі, на різке послаблення зазначених причин і факторів.

З приводу цього в літературі зустрічаємо різні погляди, наприклад, «що корупція виникає одночасно з зародженням людської цивілізації і жодна із соціально-політичних і економічних систем не має повного імунітету від небезпечного явища – змінюються лише його обсяги і прояви, а також його можливості, що визначається ставленням держави і суспільства» [12]. Такий песимістичний висновок щодо появи і існування корупції залишає все-таки шанс подолан-

ня цього шкідливого явища, стверджуючи, що все залежить від ставлення держави і суспільства. В нашому випадку – ставлення держави може виразно проявитись у рівні ефективності функціонування державних органів спеціальної компетенції, в т.ч. Національного антикорупційного бюро України.

Теоретичний аналіз діючої практики дає підстави класифікувати *фактори сприяння корупції* на сучасному етапі розвитку держави за типом, серед яких пріоритетне значення мають такі їх типи, як: 1) основоположні; 2) правові; 3) організаційно-економічні. До числа інших типів факторів сприяння корупційних дій можна віднести інформаційні, соціальні, культурні та історичні.

Основоположні фактори включають до свого числа: наявність слабких місць в економічній політиці; слабкий рівень розвитку конкуренції; недосконалу і неефективну систему державного впливу на економіку; наявність монополізації певних сегментів економіки; недостатній рівень ефективності судової системи.

До *організаційно-економічних факторів* сприяння корупції слід віднести: низька ефективність функціонування бюрократичного апарату структурах виконавчої влади і місцевого самоврядування; наявність жорсткого протекціонізму у торгівлі товарами і послугами, що проявляється у діючій системі тарифних нетарифних бар'єрів; неналежний рівень контролю за розподілом державних природних і фінансових ресурсів.

Фактори сприяння корупції правового характеру (в сфері насамперед економіки) обґрунтовано класифікує С.В.П'ясецька-Устич, виділяючи в першу чергу наступні: 1) слабкість закону, відсутність чіткої законодавчої бази та занадто часта зміна економічного законодавства; 2) недотримання норм міжнародного права; 3) неадекватні міри покарання за корупційні угоди, можливість впливати на судові рішення; наявність норм, які дозволяють суб'єктивне трактування нормативних актів [13].

Практика антикорупційної діяльності підтверджує тісний причинно-наслідковий зв'язок у всіх без винятку явищах корупції. Корупційні дії призводять до негативних наслідків в політичній, економічній та соціальній сферах, що, безумовно впливає на стан національної безпеки країни. Конкретизацію наслідків корупції, наявних і можливих, розглядаємо як одну з головних передумов вироблення дієвих і ефективних антикорупційних заходів.

Аналіз даного сегменту проблематики, висвітленого у вітчизняних фахових публікаціях свідчить про багатосторонню оцінку авторами наслідків корупції. Спільною, при цьому залишається позиція, що при низькій дієвості і слабкості антикорупційних дій, при недостатній активності державних органів, призначенням яких є попередження, недопущення і максимальне подолання наслідків корупції, остання може стати системним елементом державного управління. В такому разі руйнівні для держави наслідки можуть проявлятись не тільки в середині країни, але і призводити до іміджевих втрат у міжнародних відносинах, до втрати міжнародних позицій країни у різних життєво важливих сферах.

Маємо підстави підсумувати, що в числі основних економічних і соціальних наслідків корупції наступні: 1) неефективне використання бюджетних коштів з одночасним посиленням бюджетних проблем держави; 2)порушення конкурентних механізмів ринку, що відображається на зниженні ефективності ринку і дискредитує саму категорію конкуренції; 3) формується недовіра до влади та її спроможності забезпечувати правові засади ринкової діяльності, що негативно відображається на інвестиційному кліматі і відлякує інвесторів; 4) концентричними колами корупційні дії поширюються на неурядові структури, на суб'єкти підприємницької діяльності та громадські організації; 5) формується і набуває розвитку тіньова економіка, де втрачаються державні фінансові інструменти в управлінні економікою країни, зменшуються фінансові надходження до бюджетів всіх рівнів; одночасно тіньова економіка в поєднанні з корумпованістю правоохоронних органів призводить до появи організованої злочинності в сфері економіки; 6) особливо негативним і руйнівним наслідком корупції для держави і суспільства стає дискредитація права серед населення

країни, що може вилитись у формування недовіри до влади.

Стосовно наслідків корупції цілком справедливим є висновок з цього приводу фахівцями Національної академії внутрішніх справ, які відзначають, що «економічні втрати від корупції набагато ширші і глибші, ніж просто сумарна величина хабарів - ціна, яку платять приватні особи або фірми корупціонерам – чиновникам і політикам. Головні втрати відбуваються від тих рішень, які приймаються агентами, що вступають у корупційні відносини» [9, с.16]. Принагідно зауважимо, що з даного висновку також випливає позиція вказаних авторів, які не ставлять знак рівності між поняттями «корупція» і «хабар», про що ми вели мову вище.

Одним з особливо критичних наслідків корупції, згаданих вище, є тіньова економіка. Для України це досить вагома проблема. Зокрема, за даними Міністерства економіки рівень тіньової економіки України за період 2010 р. – 2020 р. коливався в межах від 36% від офіційного валового внутрішнього продукту (2010 р., 2014 р.) до 28% (2019 р.) [6]. Як один з чинників, що стримують процес детінізації економіки України, Міністерство економіки називає високий рівень корупції в країні. При цьому Міністерство посилається на рейтинг «Індекс сприйняття корупції 2020», де Україна посіла 117 місце серед 180 країн, що увійшли до рейтингу. За висновками експертів рейтингу, в Україні зріс тиск на антикорупційну екосистему (у тому числі через тривалу відсутність постійних керівників в інституціях); запроваджені зміни до антимонопольного законодавства могли нашкодити бізнесу у захисті прав під час оскарження публічних закупівель; загострилось втручання у роботу Вищого антикорупційного суду; затримується імплементація судової реформи. Як наслідок, низка зазначених негативних подій нівелювала антикорупційні досягнення [14].

Таким чином, базовими елементами у розробці Національним антикорупційним бюро України організаційних антикорупційних заходів у відповідних сферах управлінської, фінансової, правоохоронної діяльності слід розглядати методологічне врахування основоположних причин, факторів сприяння і наслідків корупційної діяльності.

Висхідною позицією антикорупційних імперативів функціонування НАБУ є визначені на законодавчому рівні принципи його діяльності, зокрема: 1) верховенство права; 2) повага та дотримання прав і свобод людини і громадянина; 3) законність; 4) безсторонність та справедливість; 5) незалежність Національного бюро та його працівників; 6) підконтрольність і підзвітність суспільству та визначеним законом державним органам; 7) відкритість для демократичного цивільного контролю; 8) політична нейтральність і позапартійність; 9)взаємодія з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями [15].

Даний перелік принципів діяльності НАБУ, на наш погляд, доцільно доповнити, не формально, а з метою керівництва в роботі і забезпечення її високої результативності, такими принципами як *превентивність* і *ефективність*. Зміст превентивності функціонування НАБУ слід розглядати як забезпечення комплексу заходів, спрямованих на попередження і недопущення корупційних дій на підслідних рівнях. Щодо ефективності НАБУ, то вона повинна оцінюватись покращенням Індекса сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index — CPI), який щорічно визначає така міжнародна організація, як Transparency International.

Класичною формулою створення необхідних засад для організації ефективної роботи контролюючих і правоохоронних органів є дотримання органічного поєднання трьох складових процесу: *«права – обов'язки – відповідальність»*. На цій основі для дієвого і успішного функціонування НАБУ є дотримання адаптованого для даної правоохоронної структури імперативу із трьох складових: *«повноваження – гарантії реалізації адміністративно-правового статусу – відповідальність»*. Всі вони законодавчо підкріплені, насамперед, Законом України Про Національне антикорупційне бюро України №1698-VII від 14 жовтня 2014 р. Крім того, означені складові організації функціонування НАБУ підпадають під регламентування і регулювання іншими законодавчими і нор-

мативними актами, у відповідних сегментах антикорупційної діяльності.

Досягнення реальних результатів функціонування Національного антикорупційного бюро поставлено в повну залежність, в тому числі, від повноцінного підпорядкування розглянутим адміністративно-правовим антикорупційним імперативам.

Висновки

1. В системі антикорупційних заходів і одним з імперативів антикорупційної діяльності НАБУ вважаємо чіткість дефініції як першооснову обґрунтування адміністративно-правових антикорупційних імперативів в його діяльності. При цьому не тільки науковці, але офіційні установи, в тому числі міжнародні організації не завжди чітко класифікують правопорушення корупційного характеру, в зв'язку з чим ускладнюється конкретизація основного предмету уваги НАБУ.

2. Оскільки з позиції права і нормативно-правових підходів корупцію слід розглядати як комплексне явище, що охоплює низку взаємно пов'язаних правопорушень, таких як адміністративні, цивільно-правові, дисциплінарні та кримінально-правові, то і система протидії їм Національним антикорупційним бюро України повинна вибудовуватись адекватно.

3. В процесі аналізу динаміки корупційних проявів в Україні слід виділяти: по-перше, підстави, причини і фактори, що обумовили корупцію; по-друге, наслідки таких проявів для національної безпеки в цілому і з конкретизацією в різних сферах суспільного життя.

4. При формування комплексу антикорупційних імперативів у діяльності НАБУ слід мати на увазі, що першим кроком до ефективного подолання явища корупції є *вияснення її причин і факторів сприяння* з тим, щоб виробити заходи і спрямувати дії на ліквідацію, або по крайній мірі, на різке послаблення зазначених причин і факторів.

5. Базовими елементами у розробці Національним антикорупційним бюро України організаційних антикорупційних заходів у відповідних сферах управлінської, фінансової, правоохоронної діяльності слід розглядати методологічне врахування основоположних причин, факторів сприяння і наслідків корупційної діяльності.

Література

1. The annual volume of bribes worldwide is a trillion dollars. UN News. – URL: https://news.un.org/en/story/2020/12/1447612#:~:text

2. Словник іншомовних слів. За редакцією чл.-кор. АН О.С.Мельничука. – К.: Головна редакція УРЕ, 1977, с.366.

3. Юридичний словник. – К.: Ред. Енциклопедії, 1984, 850 с.

4. Невмережицький Е.В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії: монографія / Е.В. Невмережицький. – К.: КНТ, 2008, 368 с.

5. Корупція: теоретико-методологічні засади дослідження/ керівник авт. кол. доц. І.О. Ревак. – Львів: ЛьвДУВС, 2011, 220 с.

6. Про запобігання корупції. Закон України №1700-VI від 14 жовтня 2014 р. – Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text

7. Байстрюченко Н.О., Шпакович Л.В. Формування системи запобігання і протидії корупції на державній службі. – Вісник СумДУ. Серія «Економіка», 2015, №3, с.45-54

8. Забезпечення національної безпеки за основними напрямами життєдіяльності України: Ч. І / В. А. Омельчук, М. П. Стрельбицький, С. Г. Гордієнко та ін.; за заг. ред. А. М. Кислого і М. П. Стрельбицького. – Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2020, 304 с.

9. Антикорупційна політика в Україні, с. 5 – Національна академія внутрішніх справ. – URL: https://arm.naiau.kiev.ua/books/atikoruption/lectures/lecture_1.html#header

10. Фліссак А.А., Фліссак К.А. Механізми виникнення конфліктів в економічній і соціальній сферах на регіональному рівні та їх попередження. – Соціально-економічні проблеми і держава, 2010, випуск 1 (3), с. 5-10

11. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173). – Відомості Верховної Ради України, 2007, № 47-48. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text

АНОТАЦІЯ

Розглянуто зміст, взаємозв'язок і взаємозалежність категорії «корупція» з іншими правопорушеннями, які становлять загрозу національній безпеці країни. Охарактеризовано ознаки корупції і корупційних дій. Наведено та проаналізовано позиції вітчизняних науковців та практиків щодо теоретичного обґрунтування корупційних дій. Акцентовано увагу на причинах, що обумовлюють корупцію, на факторах, що сприяють корупційним діям як підставі для вироблення ефективних антикорупційних заходів в процесі діяльності Національного антикорупційного бюро України. Класифіковано наслідки корупції за типами та сферами прояву. Сформульовано висновки щодо основних адміністративно-правових імперативів у досягненні ефективної діяльності Національного антикорупційного бюро України як активної ланки в організації забезпечення необхідної національної безпеки.

Ключові слова: Національна безпека, корупція, причини та фактори сприяння і наслідки корупції, тіньова економіка, антикорупційні дії, принципи і складові діяльності НАБУ.

12. Гуртова К.М., Бабич Д.В. Виникнення корупції у світі: історичний аспект. – URL: https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/30f22e07-4499-441f-9c89-2cfba777ceb2/content

13. П'ясецька-Устич С. В. Системна корупція в Україні: причини, економічні наслідки та вплив на розвиток суспільства. – DOI: 10.30525/978-9934-588-61-7-11. URL: http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/59/1147/2501-1?inline=1

14. Загальні тенденції тіньової економіки у 2020 році. – Міністерство економіки, жовтень 2020 р. – URL: https://me.gov.ua/view/74e86de5-126a-4849-94d5-7d4ea048e4b8

15. Про Національне антикорупційне бюро України. Закон України №1698-VII від 14 жовтня 2014 р.- Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 47, ст.2051 – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text

ADMINISTRATIVE AND LEGAL IMPERATIVES IN ANTI-CORRUPTION ACTIVITIES OF NABU

One of the threats to the national interests and national security of the country is considered to be corruption and corrupt actions of relevant entities that can work both in government executive structures and law enforcement agencies, as well as in branch ministries, departments, state-owned enterprises, institutions of national and local subordination.

In the context of globalization, modernization of administrative and legal mechanisms for combating corruption, the issue does not lose relevance, since the flexibility and even a certain "creativity" of the subjects of corruption actions both within the country and with access to the international level require constant development and improvement of the forms and methods of work of law enforcement agencies, the judicial system, and other state special competence, primarily the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine (NABU) and the National Agency for the Prevention of corruption (NAPC).

Achieving the necessary effectiveness of countermeasures, both against corruption and bribery, requires a clear definition of the essence of each of the phenomena in order to specifically specify the forms and methods of work of the relevant state bodies of special competence in preventing and minimizing the negative consequences of these offenses.

The content, interrelation and interdependence of the category "corruption" with other offenses that pose a threat to the national security of the country is considered. Signs of corruption and corrupt actions are described. The positions of domestic scientists and practitioners on the theoretical justification of corruption actions are presented and analyzed. Attention is focused on the causes that cause corruption, on the factors that contribute to corruption actions, what are the grounds for developing effective anti-corruption measures in the course of the activities of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine. The consequences of corruption are classified by Types and areas of manifestation. Conclusions are formulated on the main administrative and legal imperatives in achieving the effective operation of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine as an active link in the organization of ensuring the necessary national security.

Keywords: *National security, corruption, causes and factors of assistance and consequences of corruption, shadow economy, anti-corruption actions, principles and components of NABU's activities.*